

Komisji prof. dr hab. Maciej Salamon (UJ). On też w drugim niejako etapie wstępu przedstawił najnowsze polskie publikacje bizantynistyczne. Następnie rozpoczęło się właściwe posiedzenie Komisji, na którego program złożyły się cztery punkty. Pierwszym był referat dr hab. Teresy Wolińskiej, prof. UŁ pt. *Czy można polegać na Arabach? Między stereotypem a obiektywną oceną sojuszników w dziełach autorów wczesnobizantyńskich*. Wystąpienie to trwało około 40 minut (11:50 - 12:30). Po referacie przewodniczący Komisji otworzył dyskusję, która zajęła niespełna pół godziny (12:30 - 12:55). Drugim punktem spotkania był referat dr Adama Izdebskiego (UJ), który również w swych tytule zawierał pytanie: *Czy Bizancjum było odporne na zmiany klimatu? Przegląd badań na temat historii klimatu wschodniej części basenu Morza Śródziemnego oraz przemian gospodarczych w Bizancjum*. Wywody zajęły prelegentowi 35 minut (12:55 - 13:30), po czym miała miejsce 20-minutowa dyskusja (13:30 - 13:50). Kolejnym elementem posiedzenia były sprawy organizacyjne. W ich ramach Komisja zajęła się dwoma kwestiami: a) wyborem nowych członków Komisji, co było swego rodzaju dopełnieniem procedury rozpoczętej na jesiennym posiedzeniu, które miało miejsce 29 listopada 2014 r. w Warszawie. W Krakowie skład Komisji powiększono o cztery osoby: trzy z nich reprezentują łódzkie środowisko bizantynistyczne, jedna zaś jest związana z Uniwersytetem Jagiellońskim. Wszystkie kandydatury zostały przyjęte jednogłośnie; b) przedstawieniem programu wyprawy do Armenii, planowanej na sierpień 2015 r. Kwestię tę zreferowała mgr Agnieszka Piórecka. Ostatnim – czwartym punktem posiedzenia były wolne wnioski. Tutaj przewodniczący Komisji przypomniał o zbliżającym się XXIII Międzynarodowym Kongresie Bizantynologicznym, które odbędzie się w sierpniu 2016 r. w Belgradzie. Natomiast dr Magdalena Łaptaś (Instytut Historii Sztuki UKSW) zapowiedziała organizację konferencji nubio-logiczno-bizantynologicznej, zapraszając uczestników posiedzenia do udziału w tym spotkaniu. Posiedzenie w gościnnych murach Collegium Witkowskiego zakończyło się oficjalnie około 14:10. Następnie członkowie Komisji udali się na wspólny obiad, będący jednocześnie okazją do nieformalnej wymiany myśli.

W majowym posiedzeniu Komisji brały udział 33 osoby. Najwięcej, bo 15 osób, reprezentowało – co zrozumiałe – środowisko krakowskie („Ignatianum”, UJ, UP im. KEN, UPJPII). Druga pod względem liczebności była grupa badaczy z Łodzi (UŁ), w której skład wchodziło 7 osób. Trzecie miejsce w tym „rankingu” zajął Lublin. Lubelską bizantynistykę i patrologię reprezentowali: dr hab. Piotr Kochanek, prof. KUL, dr Daniel Próchniak, ks. dr hab. Piotr Szczur, prof. KUL oraz ks. prof. dr hab. Mariusz Szram. Z kolei Warszawę reprezentowały 3 osoby. Do Krakowa przybyli także bizantyniści z Gdańska (UG), Piotrkowa Trybunalskiego (Filia UJK w Kielcach), Poznania (UAM) i Zielonej Góry (UZ).

Piotr Kochanek – Lublin, KUL

12. VII KRAKOWSKIE SPOTKANIA STAROŻYTNICZE: MARGINES SPOŁECZNY I MARGINALIZACJA W STAROŻYTNOŚCI (Kraków, Uniwersytet Jagielloński, 18-20 III 2015)

W dniach 18-20 marca 2015 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie odbyła się już VII konferencja z cyklu Krakowskie Spotkania Starożytnicze, której

temat brzmiał: *Margines społeczny i marginalizacja w starożytności*. Tę ogólnopolską konferencję studencko-doktorancką zorganizowało Koło Naukowe Historyków Studentów UJ przy współpracy z Instytutem Historii UJ, Kołem Naukowym Studentów Archeologii UJ oraz Kołem Naukowym Filologów Klasycznych UJ. Konferencja rozpoczęła się 18 III (środa) o godz. 11.00 w sali nr 108 (im. Józefa Wolskiego) Collegium Witkowskiego znajdującego się przy ul. Gołębiej 13. Przybyłych na nią prelegentów, gości i słuchaczy powitał prof. dr hab. Edward Dąbrowa – Kierownik Zakładu Historii Starożytnej Instytutu Historii UJ i jednocześnie Dyrektor Instytutu Judaistyki UJ. Po oficjalnym otwarciu konferencji uczestnicy spotkania wysłuchali wykładu inauguracyjnego zatytułowanego *Ryt ofiary krwawej u Greków*, który wygłosił prof. dr hab. Włodzimierz Lengauer – pracownik Zakładu Historii Starożytnej w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Po wykładzie inauguracyjnym miała miejsce przerwa obiadowa.

Następnie, po przerwie obiadowej, również w sali nr 108, rozpoczęto prelekcje pierwszego z trzech bloków tematycznych zaplanowanych na ten dzień. Blok ten został zatytułowany *Religia, kulty i czary*. Moderatorami bloku byli: dr hab. Krzysztof Bielański oraz Emilia Osowska. W ramach tego bloku wygłoszono trzy referaty: 1) Natalia Jadwiga Janisz (historia, informacja naukowa i bibliotekoznawstwo UJ), *Procesy o czary w świecie grecko-rzymskim – o antycznym prawodawstwie antymagicznym*; 2) Jan Skarbek-Kazanecki (filologia klasyczna, filozofia UŁ), *Stereotypy prześladowcze Starożytnej Grecji: selekcja ofiarnicza podczas święta Thargeliów*; 3) Anna Urszula Klimek (archeologia UW), *Kara boska i proces jej wymazywania w inskrypcjach spowiednych z Lidii i Frygii z II i III w. n.e.* Po wygłoszeniu ostatniego z referatów rozpoczął się drugi blok tematyczny zatytułowany *Rzym cesarski: skazani na zapomnienie*. Moderatorami bloku byli: dr hab. Sławomir Sprawski oraz Aleksandra Syc. W ramach tego bloku wygłoszono dwa referaty: 1) Magdalena Orłowska (filologia klasyczna UJ), *Cesarze przekłęci, czyli tzw. zjawisko „damnatio memoriae” w starożytnym Rzymie okresu pryncypatu*; 2) Szymon Jellonek (archeologia UJ), *Neron i „Damnatio Memoriae” – Przypadek z Sebasteionu w Afrodyzjas*. Po zakończeniu drugiego bloku tematycznego miała miejsce krótka „przerwa kawowa”, po której wznowiono obrady rozpoczynając trzeci blok tematyczny. Został on zatytułowany przez organizatorów *Głośnie wygnania, wieczne zesłania*. Moderatorami tego bloku byli: dr hab. Sławomir Sprawski oraz Wojciech Duszyński. W ramach tego bloku wygłoszono cztery prelekcje: 1) Michał Podrazik (historia UR), *Wygnanie i powrót Hermokratesa. Studium z irańsko-helleńskich relacji ostatniej dekady V w. przed Chr.*; 2) Tomasz Babnis (historia, filologia klasyczna UJ), *Zagadka wygnania Owidiusza*; 3. Bartosz Jan Kołoczek (historia, filologia klasyczna UJ), *Wyspy Morza Egejskiego, jako miejsce zesłań politycznych w I w. po Chr.* Uwieńczeniem pierwszego dnia obrad była wspólna rozrywka zorganizowana w ramach „wyjścia integracyjnego”.

W drugim dniu konferencji – 19 III (czwartek) obrady rozpoczęły o godz. 9.00. Tym razem miejscem spotkania była sala nr 56 we wspólnym neogotyckim budynku Collegium Novum (ul. Gołębia 24). Tytuł pierwszego bloku tematycznego brzmiał *Egipt od góry i od dołu*. Moderatorami bloku byli: dr Tomasz Grabowski oraz Barbara Zajac. W ramach tego bloku zostały wygłoszone dwa referaty: 1) Jerzy Fatyga (historia KUL), *Status ludności podbitej za czasów panowania XVIII i XIX dynastii w Egipcie i na jego rubieżach*; 2) Filip Taterka (archeologia UAM), *Rabunki egipskich grobowców królewskich w czasach Ramzesa IX*. Kolejny blok tematyczny został

zatytułowany: *Wojna i wykluczenie*. Moderatorami tego bloku byli: dr Maciej Piegdoń oraz Bartosz Kołoczek. W jego ramach wygłoszono trzy prelekcje: 1) Wojciech Duszyński (historia UJ), *Obecność lekkobrojdnych i ich miejsce w greckim piśmiennictwie epoki klasycznej*; 2) Szymon Rusin (historia UJ), *Zapomniany bohater czy tryb w maszynie? Kwintus Lutacjusz Katulus i jego rola w starciu Rzymu z Cymbrymi*; 3) Adam Jarych (archeologia UŁ), *Jeńcy wojenni w przestrzeni antycznego Rzymu*. Następnie miała miejsce krótka przerwa kawowa, której uczestnicy spotkania wysłuchali wykładu prof. UAM dr hab. Ewy Skwary – profesora nadzwyczajnego w Zakładzie Latynistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, zatytułowanego *Gwalciciele – rzecz o przemocy miłosnej*. Po wykładzie miała miejsce przerwa obiadowa.

Następnie, po przerwie obiadowej, również w sali nr 56, rozpoczęto pierwszą część kolejnego bloku tematycznego, który Organizatorzy zatytułowali *Chrześcijaństwo: moralni i niemoralni*. Moderatorami bloku byli: dr hab. Krzysztof Bielański oraz Wojciech Duszyński. W ramach tego bloku wygłoszono dwa referaty: 1) Aleksandra Syc (historia UJ), *Konkurs na najgorszego biskupa wszechczasów, czyli o zarzutach niemoralnego życia w sporach Kościoła egipskiego IV-V wieku*; 2) Łukasz Halida (filologia klasyczna UJ), *Contemptus mundi – chrześcijańska idea wzdargdy świata na przykładzie zachodniego ruchu monastycznego*. Po zakończeniu pierwszej części bloku *Chrześcijaństwo* (druga jego część odbyła się następnego dnia 20 III). Rozpoczęto czwarty, ostatni z zaplanowanych na ten dzień bloków tematycznych, zatytułowany: *Margines, marginalizacja i literatura*. Moderatorami tego bloku byli: dr hab. Antoni Bobrowski oraz Tomasz Babnis. W ramach tego bloku wygłoszono trzy referaty: 1) Joanna Maryniak (artes liberales UW), *Marginalizowanie władczyni. Czy Kreuza mogła wejść do świątyni delfickiej?*; 2) Wojciech Kopek (literaturoznawstwo, filologia klasyczna KUL), *Margines społeczny jako margines „wolności osobistej”. Rola i status społeczny stręczycielki na podstawie mimu Herondasa pt. „Rajfurka”*; 3) Jan German (filologia klasyczna UJ), *„Quid tibi vis mulier?” Motyw wykluczenia starych kobiet ze sfery seksualności w poezji Horacego*. Po zakończeniu ostatniej z zaplanowanych prelekcji miała miejsce przerwa kawowa, po której uczestnicy konferencji przeszli do budynku Collegium Witkowskiego, gdzie w sali nr 33 (niski parter) odbyło się spotkanie z prof. UAM dr hab. Ewą Skwarą, poświęcone jej pracy badawczej, tłumaczeniom i zainteresowaniom. Tę część konferencji Organizatorzy zatytułowali *Herbatka Historyka z prof. dr hab. Ewą Skwarą*.

W ostatnim dniu spotkania – 20 III (piątek) obrady rozpoczęły się o godz. 9.30. Wszystkie spotkania miały miejsce w sali nr 108 (im. Józefa Wolskiego) Collegium Witkowskiego (ul. Gołębia 13). Na ten dzień zostało zaplanowanych pięć bloków tematycznych (właściwie cztery bloki plus druga część bloku *Chrześcijaństwo*). Pierwszy z nich, zatytułowany – *Margines społeczny świata grecko-rzymskiego*, moderowali: dr hab. Joanna Janik oraz Bartosz Kołoczek. W ramach tego bloku wygłoszono dwa referaty: 1) Barbara Zając (archeologia UJ), *Ptochos, pauper, mendicus... zjawisko żebractwa w starożytnym Rzymie*; 2) Maciej Musiał (historia UJ), *Pracujący w kopalniach świata grecko-rzymskiego*. Po ich wygłoszeniu rozpoczął się drugi blok tematyczny zatytułowany *Dzieci marginesu*, którego moderatorami również byli: dr hab. Joanna Janik i Bartosz Kołoczek. W tym bloku tematycznym również zaplanowano wygłoszenie dwóch prelekcji: 1) Małgorzata Kielar (archeologia UJ), *Dzieci marginesu – los niechcianych owoców prostytucji w Imperium Rzymskim*; 2) Dominika Lewandowska (historia, UW), *Problem deformacji dzieci w świetle prawa*

rzymskiego. Po ostatnim referacie odbył się wykład dr. hab. Michała Stachury, pracownika Zakładu Historii Bizancjum w Instytucie Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, zatytułowany *Inwektywa i retoryka wyłączenia ze społeczności rzymskiej w ustawodawstwie późnego cesarstwa rzymskiego*, po czym nastąpiła przerwa obiadowa.

Po obiedzie wznowiono obrady. Pierwszy poobiedni blok tematyczny zatytułowany *Rozrywka, polityka i śmierć* moderowali dr hab. Stanisław Turlej i Aleksandra Syc. W ramach tej części konferencji wygłoszono trzy prelekcje: 1) Justyna Dworniak (archeologia UŁ), *Gladiatrices, czyli wojownicze kobiety na arenie. Rola kobiet gladiatorów i ich status w Imperium Romanum*; 2) Magdalena Garnczarska (filologia klasyczna UJ), *Barwny świat ludzi zapewniających rozrywkę w dziełach sztuki wczesnobizantyńskiej*; 3) Radosław Ziarkowski (historia UŁ), *Purpura na styku z nędzą – rola marginesu społecznego w działaniach bizantyńskich faksji cyrkowych*. Kolejną częścią konferencji była druga część bloku tematycznego *Chrześcijaństwo: wykluczeni* (referaty pierwszej części tego bloku zostały wygłoszone w czasie pierwszej sesji popołudniowej dnia poprzedniego). Moderatorami byli: dr hab. Michał Stachura oraz Wojciech Duszyński. W tej części spotkania zostały wygłoszone dwa referaty: 1) Michał Warzocha (filologia klasyczna UJ), *Leksykalne i strukturalne środki wyrazu marginalizacji Mesjasza w Psalmie 22(21)*; 2) Ewa Dusik-Krupa (historia UPJPII), *Nicejczycy i Arianie. Wzajemne wykluczenie w okresie dominacji ariańskiej w Cesarstwie Rzymskim*. Po zakończeniu prelekcji miała miejsce krótka przerwa kawowa, po której rozpoczął się ostatni z zaplanowanych przez Organizatorów blok tematyczny zatytułowany *Odrzuceni w Barbaricum*. Tę ostatnią część spotkania moderowali: dr hab. Judyta Rodzińska-Nowak oraz Barbara Zając, a w jej ramach wygłoszono dwa referaty: 1) Amanda Krać (archeologia UMCS), *Dzieci odrzucone? Dwa nietypowe pochówki kultury pucharów lejkowatych z Lubelszczyzny*; 2) Mateusz Okoński (historia, archeologia UP, UJ), *Margines społeczny w Barbaricum – ciała z bagien Europy północnej jako źródło do poznania stosunków społecznych ludów barbarzyńskich*. Na zakończenie organizatorzy dokonali krótkiego podsumowania VI Krakowskiego Spotkania Starożytniczego.

Z powyższego zestawienia wynika, że w czasie trzydniowych obrad wygłoszono trzy wykłady półtoragodzinne oraz 29 referatów dwudziestominutowych. Wykłady wygłoszili uznani specjaliści z zakresu historii starożytnej – pracownicy naukowcy uniwersytetów, zaś referaty przedstawili studenci i doktoranci, którzy reprezentowali 9 polskich ośrodków akademickich (lista według liczby uczestników): Uniwersytet Jagielloński – 15; Uniwersytet Łódzki – 4; Uniwersytet Warszawski – 3; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – 2; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – 1; Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – 1; Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie – 1; Uniwersytet Rzeszowski – 1; jedna osoba reprezentowała dwa uniwersytety – Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie i Uniwersytet Jagielloński. Przedstawione powyżej wykłady i referaty podzielone zostały na 11 bloków tematycznych. Warto podkreślić, że – podobnie jak w ubiegłym roku podczas VI Krakowskiego Spotkania Starożytniczego – Organizatorzy poprosili do moderowania poszczególnych bloków tematycznych wykładowców służących doświadczeniem i pomocą merytoryczną w prowadzonych dyskusjach. Może nieco smucić fakt, że ponad połowa uczestników spotkania reprezentowała krakowskie środowisko studenckie. Jednak aktywny udział studentów i doktorantów z 6 ośrodków naukowych spoza Krakowa napawa optymizmem i jest znakiem studenckiego zapotrzebowania na tego typu konferencje.

Z wielkim szacunkiem i uznaniem należy podejść do tej inicjatywy krakowskich studentów, którzy – już po raz kolejny – potrafili, przez trafnie dobraną tematykę, zgromadzić tak dużą liczbę uczestników – ludzi młodych rozmiłowanych w szeroko rozumianej starożytności.

ks. Piotr Szczur, Lublin – KUL

13. PROF. DR HAB. BAZYLI DEGÓRSKI O.S.P.P.E. LAUREATEM NAGRODY „FENIKS”

16 kwietnia 2015 r. (czwartek) podczas otwarcia XXI Targów Wydawców Katolickich w Warszawie, które odbywały się w Arkadach Kubickiego na Zamku Królewskim w Warszawie, ogłoszono i zaprezentowano laureatów nagród „FENIKS”, przyznawanych co roku (od 1999) przez Stowarzyszenie Wydawców Katolickich. Celem nagrody jest – jak piszą organizatorzy w *Regulaminie Nagrody Stowarzyszenia Wydawców Katolickich FENIKS 2015* – „promowanie i wyróżnianie wartościowych publikacji, które traktują o katolicyzmie lub przez swą wymowę pozytywnie ukazują wartości chrześcijańskie” (punkt 2). Nagrodę główną – Złotego FENIKSA – otrzymały trzy osoby: kard. Gianfranco Ravasi – Przewodniczący Papieskiej Rady Kultury, kard. Gerhard Müller – Prefekt Kongregacji Nauki Wiary i Bazyli Degórski O.S.P.P.E. – Prokurator Generalny Zakonu Paulinów przy Stolicy Apostolskiej, były pracownik Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL, który niegdyś wydawał czasopismo „Vox Patrum”.

Podczas uroczystości otwarcia XXI Targów Wydawców Katolickich, które miało miejsce w Sali Wielkiej Zamku Królewskiego w Warszawie, głos zabrali m.in.: kardynał Kazimierz Nycz – Arcybiskup Metropolita Warszawski, arcybiskup Henryk Hoser SAC – Biskup Diecezji Warszawsko-Praskiej, arcybiskup Celestino Migliore – Nuncjusz Apostolski w Polsce oraz kardynał Gianfranco Ravasi – Przewodniczący Papieskiej Rady Kultury. Otwarcia XXI Targów Wydawców Katolickich dokonał kard. Kazimierz Nycz, który wręczył też nagrodę „FENIKS” kard. Gianfranco Ravasiemu, który nie mógł pozostać w Warszawie do soboty, by na uroczystej gali osobiście odebrać nagrodę. Następnie głos zabrali m.in.: Mariusz Piechociński – Minister Gospodarki, ks. Roman Szpakowski SDB – Prezes Stowarzyszenia Wydawców Katolickich, oraz ks. Marek Dec – Dyrektor Caritas Polska.

Uroczysta gala wręczenia nagrody odbyła się 18 kwietnia 2015 r. (sobota), jak zwykle, w Bazylice Najświętszego Serca Jezusowego w Warszawie, a uświetnił ją występ Chóru Papieskiego Kaplicy Sykstyńskiej – Cappella Musicale Pontificia Sistina. Wszyscy laureaci nagrody otrzymali nie tylko okolicznościowy dyplom, lecz także estetycznie wykonaną z metalu statuetkę przedstawiającą wznoszącego się w powietrze ptaka feniksa. W imieniu Laureata – o. prof. Bazylego Degórskiego nagrodę odebrał dr Marek Tomczyk OSPPE – przeor klasztoru Ojców Paulinów w Warszawie. Na postumencie statuetki wręczonej o. prof. B. Degórskiemu widnieje napis: „Złoty Feniks 2015. Nagroda Główna Stowarzyszenia Wydawców Katolickich”, zaś w uzasadnieniu przyznania nagrody, podpisanym na dyplomie przez prezesa Stowarzyszenia Wydawców Katolickich ks. Romana Szpakowskiego SDB oraz przewodniczącą go jury dra hab. Krzysztofa Nareckiego, przedstawiciele Kapituły napisali: